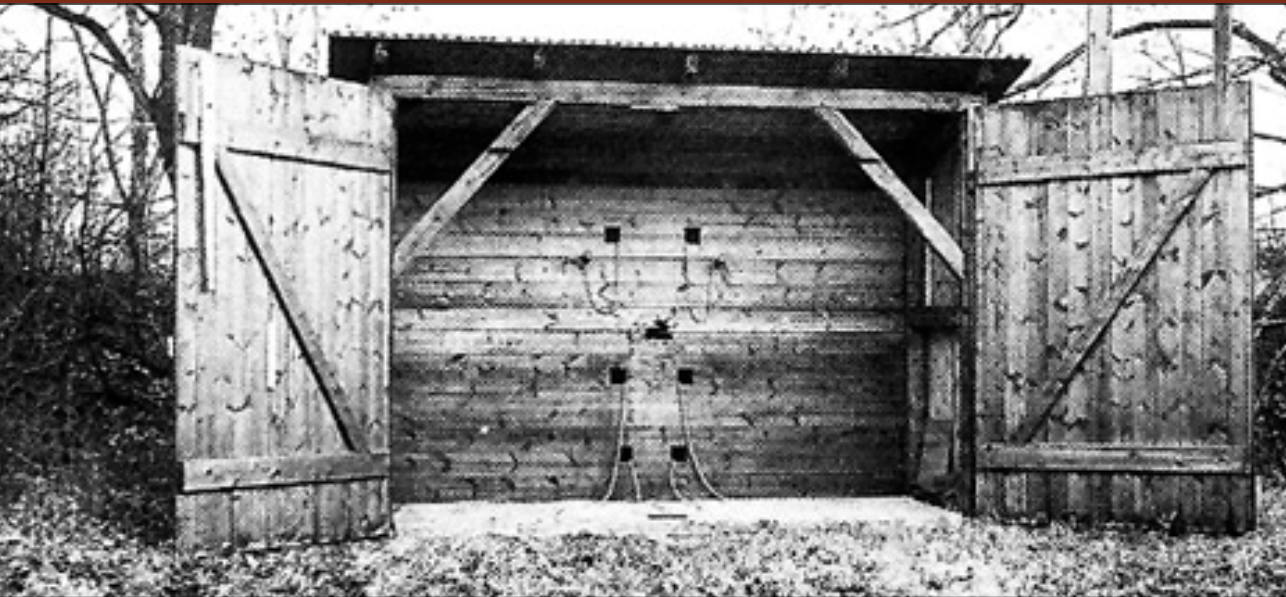

Undallslund Plantage ved Viborg

Kilder mm.

Viborg Avis af: Jens Peder Østergaard.

Lokalhistorikeren Per Harritz.

Arkiv foto Erik Haaest.

Foto Jens Harry Nielsen.

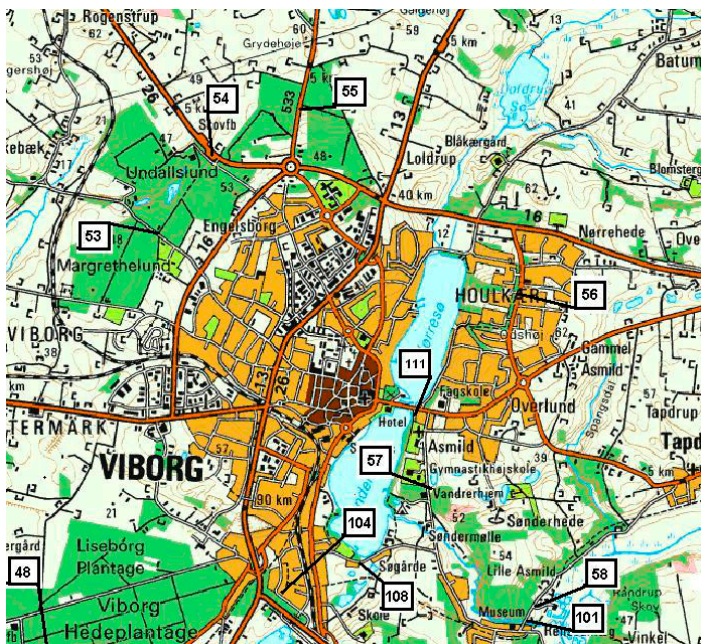
Helmuth Spangaard beretning.

Er samlet og udarbejdet af:
Hjemmeværnets Historisk Samling i Himmerland.

46 henrettede danskere i tysk tjeneste

16 blev henrettet ved skydning i Undallslund Plantage ved Viborg.

101 mænd og 2 kvinder blev efter krigen dømt til døden for landsforræderi under den tyske besættelse af Danmark. 78 dødsdomme blev stadfæstet ved alle tre retsinstanser. 46 af dommene blev eksekveret. 30 mænd og de 2 kvinder blev benådet af Justitsministeren og fik ændret deres straf til livsvarigt fængsel. De 46 henrettede er her oplyst efter dato og klokkeslæt for deres henrettelse.

Undallslund Skov

Undallslund er en plantage nordvest for Viborg ejet af Viborg Kommune. Plantagen blev etableret i 1852 og således en del år før Hedeselskabet blev stillet og påbegyndte den store beplantning af de jyske heder. Den er opkaldt efter fængselsinspektør, kaptajn Laurids Christian von Undall, som stillede fanger fra Viborg Tugt- og Forbedringshus til rådighed for arbejdet. Undallslund Plantage er sammenhængende med to andre plantageområder, Skrikes Plantage og Nerckelmanns Plantage. Det samlede areal af de tre plantager er 365 hektar, hvoraf Undallslund udgør 215 hektar.

Den vestlige del af plantagen har tidligere været et militær område uden adgang for publikum. Der er nu fri adgang til hele området. I det tidligere militære område ses stadig et stort antal bunkers, som oprindeligt er opført af den tyske besættelsesmagt under 2. Verdenskrig. Desuden ses efterladenskaber efter dansk forsvars brug af plantagen som depotområde. Enkelte bunkers bruges forsat af forsvaret.

Under retsopgøret efter 2. verdenskrig blev 16 danske dødsdomme i perioden 8. oktober 1946 til 12. juni 1949 eksekveret ved skydning på det militære areal i plantagen.

De andre blev henrettet i Henrettelseskuret på Bådsmandsstrædes Kasserne det senere Christiania.

Henrettet i Undallslund Skov

Tolk og medhjælper ved Gestapo i Ålborg Franz Erik Toft. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 8. oktober 1946 kl. 01:30.

Vagt og medhjælper ved Gestapo i Ålborg Walther Heldtberg. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 11. april 1947 kl. 00:30

Tolk og medhjælper ved Gestapo i Ålborg SS-Rottenführer Albert Johannes Dahl. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 11. april 1947 kl. 02:30.

Tolk og medhjælper ved Gestapo i Ålborg og København Kristian Egede Lundholm. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 17. maj 1947 kl. 01:00.

Vagt for Organisation Todt, tolk og medhjælper ved Gestapo i København og Odense Erik Laurits Larsen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 17. maj 1947 kl. 01:30.

SS-mand og stikker Børge Thorkild Jensen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 23. maj 1947. kl. 01:00

Medhjælper ved Gestapo i Kolding Hans Kristian Kristensen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 2. august 1947. kl. 00:45

Schalburgmand og medhjælper ved Gestapo i Århus Aksel Godfred Nielsen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 11. oktober 1947 kl. 01:00.

Tolk og medhjælper ved Gestapo i Kolding Peter Karl Brinkmand. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 11. oktober 1947 kl. 01:30.

Stikker og medhjælper ved Gestapo Johannes Rasmussen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 13. maj 1948. kl.

Medhjælper for Gestapo i Esbjerg Hans Erik Munch. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 13. maj 1948 kl. 02:00.

Tolk og medhjælper ved Gestapo i København Poul Michael Hansen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 12. november 1948 kl. 01:00.

Tolk og medhjælper ved Gestapo i Kolding Niels Riis. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 12. november 1948 kl. 01:45.

SD-mand i Århus Aksel Jørgensen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 15. januar 1949 kl. 01:00.

Tolk og medhjælper ved Gestapo i Esbjerg Hans Julius. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 10. maj 1949. kl. 01:00

Stikker Arne Pedersen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 12. juli 1949 kl. 01:00.

En uhyggelig tid i Viborg

Viborg kom til at spille en speciel rolle i tiden efter besættelsens ophør, da det nødvendige opgør med landsforræderne fra krigens tid foregik. I Undallslund plantage blev der indrettet en henrettelsesplads, og hertil førtes de dømte i Jylland-Fyn, som havde fået dom for, at de havde forbrudt deres liv. Henrettelserne foregik ved skydning om natten mellem klokken

tolv og et, og de dødsdømte blev ført fra de byer, hvor dommen var blevet afsagt over dem, til Viborg, hvor de tilbragte deres sidste få dage i arresten.

Den datidige arrestforvarer i Aalborg arrest A.J. Outzen fortæller: Jeg kom i disse år i berøring med besættelsestidens værste danske mordere, og jeg har været i forbindelse og talt med samtlige tyske gestapofolk, der har siddet i danske arresthuse. Det faldt i min lod fra arresten i Aalborg at sende fire dødsdømte til arresten i Viborg, hvor de overnattede for næste dag at blive ført til henrettelsesstedet i Undallslund Plantage. 46 af besættelsestidens danske bøddler blev dømt til døden og henrettet.

Undallslund - en øjenvidneberetning

Den sidste og alvorligste del af besættelsen for mange stikkere og landsforrædere fandt sted bag pigtrådsspærringer i Undallslund Plantage vest for Viborg. Undallslund var en henrettelsesplads, hvor 16 dødsdømte landsforrædere fra Fyn og Jylland blev skudt i perioden fra den 8. oktober 1946 til den 12. juli 1949.

Helmuth Spanggaard var ung under besættelsen. I efteråret 1948 sneg han sig sammen med nogle kammerater ud til Undallslund Plantage en aften, da der blev foretaget to henrettelser.

Den sensommernat i 1948, hvor min medfødte nysgerrighed fik mig til, måske på ulovlig vis, at gøre forsøg på at overvære henrettelsen af to af besættelsestidens landssvigere, står stadig for mig fuldstændig klar. Som var det igår erindrer jeg alle enkeltheder om denne oplevelse.

I 1945 da Danmark atter var frit og vi igen var herre i eget hus, var der en ting som så godt som hele befolkningen var enige om, og det var, at en retfærdig straf skulle overgå alle der havde svigtet Danmark og var gået i fjendens tjeneste. Som følge deraf blev der foretaget en mængde arrestationer og interneringer i de første dage efter 5. maj. Dog blev en hel del, for det meste de såkaldte værnemagere og andre, der blot kunne karakteriseres medløbere, hurtigt løsladt. Tilbage i fængslerne var så

alle de grovere tilfælde af landsforrædderi, de, som i henhold til straffelovstillægget om landsskadelig virksomhed, skulle stilles for retten. Langt den øverste del af disse personer blev idømt tidsbestemte straffe - helt op til 'livsvarigt' fængsel. Men en mindre del af disse landssvigere, de allerværste og groveste forbrydere, de der havde begået mord, drab, tortur o.s.v. blev dømt til døden. Der blev afsagt dødsdom over et stort antal persone, omkring 40.

Størsteparten af disse henrettelser fandt sted på et militært område i nærheden af Viborg, nemlig i Undalslund, og den sidste del af de dødsdømtes levetid blev derfor tilbragt i arresten i Viborg. Som følge deraf kunne byens indbyggere heller ikke undgå at mærke, når en henrettelse var forestående, og mange vidste derfor god besked med både tidspunkt og sted, for hvornår en henrettelse skulle foregå.

Denne forhåndsviden fik mig til at gøre et forsøg på at overvære en henrettelse på så nært et hold som muligt.

I nogen tid havde der brændt lys døgnet rundt i to af cellerne i arrestbygningen, hvilket tilkendegav at to dødsdømte i løbet af kort tid kunne forvente dommens fuldbyrdelse. Dette skærpede min agtpågivenhed, så jeg var forberedt på at der snart skulle 'ske noget'. En dag bemærkede jeg så, at der foran politigården var parkeret en stor politibil fra Aarhus, samtidig med at mange fremmede politifolk spadserede på gaderne. det var de sikre kendetegn på, at henrettelser skulle finde sted den følgende nat. En mand kunne iøvrigt fortælle mig, at en bil den samme dag havde afhentet to ligkister hos en ligkisteforhandler i Dumpen, så der var ingen tvivl om, at de ventede henrettelser ville blive fuldbyrdet i nattens løb.

Omkring midnat begyndte så min 'ekspedition'. Sammen med et par kammerater begav jeg mig ned til fængselsbygningen bag rådhuset, for på nærmeste hold at overvære øjeblikket, når de dødsdømte skulle ud på deres sidste køretur. Men det var ikke muligt, hele området bag rådhuset var afspærret af politiet, så vi måtte fjerne os derfra igen. Vi kunne dog ikke undgå at se den hektiske aktivitet, der fandt sted indenfor det afspærrede område. Lys var tændt overalt, og biler kørte ustandselig

til og fra området. Vi fjernede os derfra igen og begav os så ud til Undallslund, hvor vi vidste henrettelserne skulle finde sted. Vi vidste godt, at hele området var effektivt afspærret og gjorde derfor ikke noget forsøg på at komme ind, men nøjedes med at tage opstilling ved indkørslen lidt i skjul af nogle træer, for derfra at se kortegen med de dødsdømte, når denne kom forbi. Omkring kl. 0.30 så vi, at en bil-kolonne nærmede sig, tog farten lidt af og drejede ind ad indkørslen. I den midterste vogn sad den dødsdømte, men der var tilsyneladende kun én i vognen. Da kolonnen var forbi, cyklede vi fra vort skjulested for at komme i en lidt mere gunstig position, hvor vi måske på lidt nærmere hold kunne komme til at overvære sidste akt. Vi turde dog ikke komme alt for nær af frygt for opdagelse, men nøjedes med at tage opstilling på en vej, der førte forbi skoven i nogen afstand. Vi kunne derfra ikke se eller høre noget særligt, men vi var dog sikre på, at vi derfra kunne høre skydningen, når denne fandt sted. Efter ca. et kvarters forløb lød der en salve, og vi vidste nu, at det var forbi.

Vi startede så vores hjemtur, men nåede dog ikke langt før vi igen så en bilkortege nærme sig inde fra byen, og ligesom i den første kolonne sad der også denne gang en enlig og dødsdømt fange i det oplyste 'salatfad'. Vi fik her forklaringen på, hvorfor vi kun havde set en enkelt dødsdømt i den første kolonne, hver mand blev altså kørt ud for sig. Vi vendte straks om og fulgte efter på vores cykler, og lidt mere dumdrigtigt end første gang forsøgte vi i ly af nattet mørket og over markerne at komme nærmere til begivenhedernes centrum. Det lykkedes tildels også. Vi kom så nær, at vi kunne høre stemmer, uden dog at kunne skelne hvad der blev sagt, og se lys mellem træerne, selvom vi ikke kunne se noget til de personer, der skulle deltage i det makabre skuespil. Således gik der en halv snes minutter, indtil vi mente, at vi hørte en kommando, efterfulgt af en bragende salve, som ikke var til at tage fejl af. Klokkeren var da næsten 1.30.

Nu kunne vi med sindsro tage hjem, for nu passede regnskabet med de to oplyste cellevinduer og de to afhentede ligkister, så

vi var klar over, at der ikke ville finde flere henrettelser sted den nat.

Dagen efter stod der en kort meddelelse i aviserne om, at to mand der i henhold til landsrets- og højesteretsdom var dømt til døden, var blevet henrettet i morges.

Henrettelsen af Frantz Toft i Undallslund Plantage.

Frantz Toft var Gestapomand under besættelsen. Efter befrielsen blev han dømt til døden for medvirken til tortur, angiveri m.v. I flere tilfælde var der tale om forbrydelser af særlig modbydelig karakter. Toft blev den første, der blev henrettet i Undallslund Plantage den 8. oktober 1946 kl. 01.00.

Den 20. september 1946 blev Frantz Toft overført til Viborg arrest. Den 7. oktober fik Toft besked om, at hans benådningssøgning var blevet afslået, og at han skulle henrettes den 8. oktober.

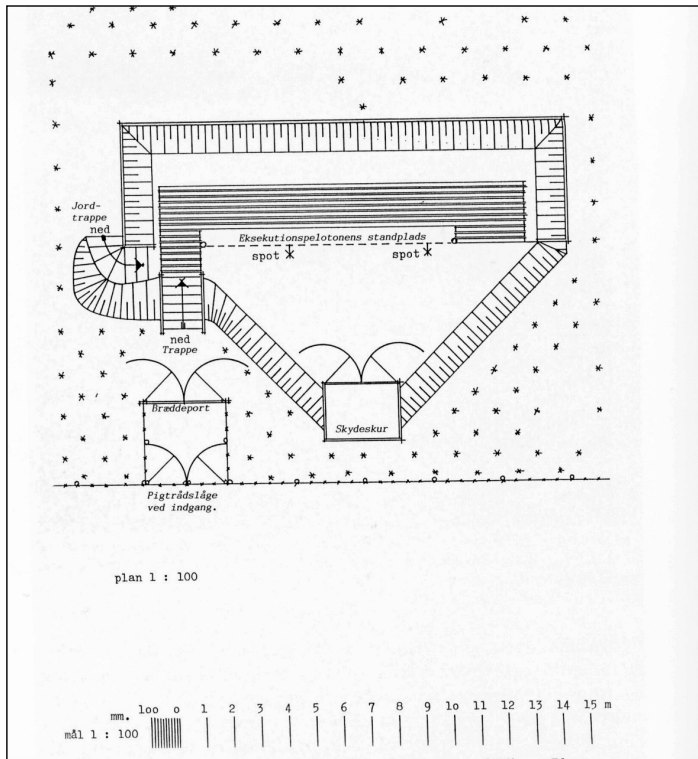
Toft fik tilladelse til at få besøg af familien for et sidste farvel. Tofts far og hans søskende ankom samme dag. Toft og familien blev samlet i et lille kontor, tilstrækkeligt stort til at de to betjente, der skulle overvære besøget, også kunne være der. Frantz Toft blev placeret i et hjørne, og skønt han bad om det flere gange, fik han ikke lov til at omfavne sine søskende eller sin far.

Familien og Toft talte roligt sammen, om barndomshjem, tryghed, og om Tofts livsforsikring og hvordan han mente familien skulle bruge pengene. Frantz Toft talte også om, at det måske havde været lettere hvis han var blevet skudt, da modstandsbevægelsen under besættelsen gjorde forsøget, men at de jo så til gengæld ikke ville have haft disse sidste timer sammen. Da klokken var 21.30 kom arrestforvareren ind i cellen og bad familien om at gå. Toft og hans familie var helt rolige. Men det kneb med at få sagt farvel. De kunne ikke rigtigt gå fra hinanden. Frantz Toft græd. Da familien var gået fik Frantz Toft lejlighed til at skrive et sidste brev:

Kære alle sammen! Jeg har lige fået besked om, at benaadningen er afslaaet. Hvad jeg føler og tænker i dette øjeblik, er mig

umuligt at forklare jer, men det er baade lettelse, sorg, glæde og forventning.

Lettelse over, at jeg er kommet gennem de sidste maaneders umenneskelige kvaler med min forstand i behold. Glæde over, at jeg har fundet vejen til min Gud. Han vil tilgive mig det, menneskene ikke vil tilgive mig. Han vil også tilgive de mennesker, der nu tager mig bort fra jer, mine kære! Jeg har tilgivet dem, og jeg håber inderligt, at I også vil gøre det! Jeg er så bedrøvet over, at jeg skal bort fra jer! Jeg holder så usigeligt af jer alle.

Selv nu i mine sidste timer føler jeg ikke en anelse af had eller bitterhed mod det samfund, der har berøvet mig livet og revet mig bort fra mine kære! Nej, men jeg har medlidenhed med dem, for jeg ved jo, at mennesker, der lever med had

og bitterhed i sindet, aldrig er lykkelige. I må ikke tro, at jeg føler mig som nogen martyr! Nej, men jeg kan dø med hævet pande, fordi jeg aldrig nogensinde har fornægtet mine idealer! Jeg er dømt som forbryder, men jeg dør som soldat, og det er jeg stolt over. Utallige mennesker, gamle og unge, kvinder og børn, har ofret deres liv for det samme, som jeg nu skal dø for: Og tro mig, mine kære - de døde i den faste overbevisning, at de ikke ofrede deres liv forgæves. - og derfor er også jeg villig til at ofre mit liv for det, de døde for.

Når jeg er borte, må I gøre alt, hvad der står i jeres magt for at holde sammen - være gode og kærlige mod hverandre og jeres medmennesker... Hvis der er nogen, der ønsker en lille ting, der har tilhørt mig, så kan I vel nok finde et eller andet til dem. Hvad I ellers har af mine sager derhjemme, må I dele, som I bedst kan... Nu vil jeg til slut takke jer af hele mit hjerte for alt, hvad I har været for mig. Jeres kærlighed, jeres forståelse og den tapperhed, I alle har vist mig i den tid, jeg har siddet herinde. Tak, kære elskede forældre og søskende, Gud i vold.
Jeres hengivne søn og broder, Frantz.

Den 7. oktober om aftenen talte Frantz Toft med en præst. Fem minutter efter midnat blev Frantz Toft ført ned til arrestbygningens kontor, hvor Tofts dom blev læst op. Frantz blev ført ud i gården, hvor hele arrestbygningen var omringet af politi bevæbnet med maskinpistoler. Toft blev sat ind i en mindre vogn.

Da vognen med Frantz Toft ankom til henrettelsesstedet i Undallslund, blev Toft bagbundet ført ned i tankgraven til henrettelsespladsen. Toft blev bundet i skuret og fik en hætte over hovedet.

Et øjeblik efter var Frantz Toft død. To læger konstaterede at døden var indtrådt. Liget blev lagt i en kiste og på en lukket lastbil og under eskorte kørt til kremering.

Uddrag fra Henrik Gjøde Nielsen, 'Slutspil', s. 159-197, i: Martin Larsen (m.fl.), 'Mørke sider af Viborgs historie. Før, under og efter Besættelsen 1940-1945', Kjør's Boghandels Forlag, 2003,

samt uddrag fra Henrik Gjøde Nielsen, 'Dengang i Viborg', bd. 5, Forlaget Gandrup, 2000, s. 48-50.

Dødsstraf i Danmark.

Fra 1952 til 1978 gjaldt en særlig mulighed for at idømme dødsstraf i krigstid for mord, angiveri, højforræderi og landsforræderi, hvis gerningsmanden var over 21 år. Reglen mindede om den, som gjaldt i straffelovstillægget fra 1945. Hensigten var at undgå igen at skulle vedtage en lov med tilbagevirkende kraft, hvis Danmark skulle blive besat under den kolde krig. Den 3. maj 1978 blev dødsstraffen også ophævet i den militære straffelov. Det har principiel betydning for danske soldater, der udstationeres i krigsområder.

Viborg - soldat kørte med henrettedes lig.

Ligkørsel. En stadig aktiv vognmand fra Himmerland Kørte i 1947 flere henrettede lig Fra Undallslund til krematorier I Aarhus og Randers.

Jens Harry Nielsen's beretning.

Viborg: Jens Harry Nielsen, 87 årige stadig aktiv vognmand og eksportchauffør fra Haubro ved Aars, er formentlig en af de eneste, nulevende vidner fra begivenheder knyttet til henrettelserne af 16 såkaldte landssvigere i Undallslund Plantage ved Viborg i årene 1946-1949.

Over for Viborg Stifts Folkeblad har han bekræftet sin involvering i de ellers yderst hemmelige begivenheder. Men derudover har han ikke ønsket at sige noget om hvad han så og oplevede. I stedet henviser han til hjemmeværnsmanden og lokalhistorikeren Per Harritz, Nr. Søby ved Højslev, til hvem han i 2007 fortalte detaljeret om sin deltagelse.

74-årige Per Harritz fortæller, at Jens Harry Nielsen ifølge sin beretning var soldat i Viborg i 1946-1947. En dag i foråret 1947 fik han en særlig og højst fortrolig ordre. Han skulle med sin lille lastbil møde op kort før midnat ved politistationen i Viborg.

Jens Harry Nielsen skulle her aflevere nøglerne til lastbilen,

Jens Harry Nielsen ved lastbilen, hvorpå han i 1947 kørte flere henrettede til krematoriet.

forlade stedet og komme tilbage klokken halv to om natten. Ved den tid fik han besked om, at han sammen med en anden mand- en såkaldt vogntogkommandør- skulle køre lastbilen til Undallslund.

Hvad han ikke fik at vide men senere blev klar over- var, at der i mellemtiden var blevet læsset en ligkiste på vognladet.

Blodpøl på ladet.

Ankommet til Undallslund Plantage fik han og kommandøren ved en vagtpost ordre om at forlade køretøjet og derefter gå hen i et nærliggende vagtløkkale.

Cirka en time senere fik Jens Harry Nielsen igen udleveret bilnøglerne og sammen med sin makker besked om at køre til krematoriet i enten Randers eller Aarhus han husker det ikke præcist.

Da de havde afleveret kisten, kørte de samme nat tilbage til Viborg. Om morgen fik Jens Harry Nielsen i dagslyset øje på en stor blodpøl på ladet af lastbilen. Dermed var han trods hemmelighedskræmmeriet ikke i tvivl om, at det var liget af en henrettet, han havde fragtet til et østjysk krematorium.

Episoden gentog sig nogen tid senere. Også en tredje gang blev den dengang 22 årige soldat via politistationen i Viborg kaldt til Undallslund med sin lille lastbil. Denne gang endte

det dog med, at han efter nogen ventetid fik besked om at køre retur til politistationen og aflevere den tomme kiste.

Ingen kvinder.

Al henrettelsen enten blev afløst eller udsat skyldes ifølge Jens Harry Nielsen muligvis at henrettelsen af en dødsdømt kvinde blev afløst.

Det vil næppe kunne bekræftes. Men det er rigtig, at der blandt de 46 henrettede, heraf altså 16 i Undallslund, ikke var nogen kvinder. Ud af retsopgørets 78 dødsdømte var to af hunkøn, men de var begge blandt de 32 benådede.

En af dem var i øvrigt den berømte storstikkerske Grethe Bartram fra Aarhus. Var dødsdommen af hende blevet eksekveret, ville henrettelsen givetvis være sket i Undallslund. Grethe Bartram, der for længst er blevet myte, lever stadig og bor i Sverige.

Hvilken lig, Jens Harry Nielsen i stedet kørte med, er det næppe mulig at fastslå. Men såvel den 11. april som den 17. maj blev der henrettet to i Undallslund- og den 23. maj en person. Få år efter soldatertiden blev Jens Harry Nielsen selvstændig vognmand, hvilken han har været siden.

Artiklen fra Viborg Stifts Folkeblad torsdag 26. april 2012
Af: Jens Peder Østergaard.

Disse lig kørte Jens Harry Nielsen med.

Vagt og medhjælper ved Gestapo i Ålborg Walther Heldtberg. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 11. april 1947 kl. 00:30.

Tolk og medhjælper ved Gestapo i Ålborg og København Kristian Egede Lundholm. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 17. maj 1947 kl. 01:00.

Vagt for Organisation Todt, tolk og medhjælper ved Gestapo i København og Odense Erik Laurits Larsen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 17. maj 1947 kl. 01:30.

SS-mand og stikker Børge Thorkild Jensen. Henrettet i Undallslund ved Viborg den 23. maj 1947. kl. 01:00

2 kvinder der blev dødsdømt, under retsopgøret efter besættelsen.

Anna Lund Lorenzen og Grethe Bartram var de eneste kvinder, der blev dødsdømt i forbindelse med retsopgøret efter besættelsen, men ingen af dødsstraffene blev eksekveret. For Anna Lund Lorentzens vedkommende var det mod hendes vilje. Både appellen til Højesteret og benådningen skete mod hendes ønske. Det skyldtes formodentlig, at hun ville følge Jørgen Lorentzen i døden. De blev gift, kort før han blev henrettet i maj 1949.

Efter sin løsladelse flyttede Anna Lund Lorenzen til Tyskland, hvor hun blev tysk statsborger og modtog krigsinvalidepension. I sit nye liv var hun stærkt involveret i hjælpearbejde for krigsskadede børn.

De to kvinder, der blev dødsdømt var Grethe Bartram og Anna Lund Lorentzen. Begge straffe blev ændret til livsvarigt fængsel og begge blev løsladt i 1956.

Første Dødsdom over en kvinde i Danmark efter besættelse.

Ud af retsopgørets 78 dødsdømte var to af hunkøn.

En af dem var i øvrigt den berømte storstikkerske Grethe Bartram fra Aarhus, fredag den 29. november 1946 modtog den 22-årige Storstikkerske Grethe Bartram sin Dødsdom.

Med hensyn til fremtiden, så tænker hun sig nok muligheden af en Dødsstraf, men hun regner dog med, at man her i landet ikke vil henrette en kvinde. Så slipper hun vel ud om 12 år.

Den 9. december 1947 benådede kongen, dvs. reelt justitsminister Busch-Jensen, Grethe Bartram og ændrede dommen til fængsel på livstid.

Blev indsat til afsoning i kvindefængslet i Horsørød, Den 26. oktober 1956 altså efter cirka 11 års fængsling, blev hun diskret løsladt med besked om at forlade landet og ikke bosætte sig her igen før tidligst efter fem år.

Grethe Bartram bor i Sverige, som svensk statsborger, levede sammen med sin svenske veninde.

Anna Lund Lorentzen

(født Østergaard Nielsen)

Anna Østergaard Nielsen er det niende af atten børn af Niels Nielsen og Dagmar Ulrikke Pedersen fra Sdr. Holsted mellem Esbjerg og Kolding. Den store familie er lykkelig selvom pengene til tider er små.

Som 17-årig bliver Anna gravid, og hun bliver den 9. maj 1931 gift med barnets far tapetserer Henry Christian Lund fra Vejle. Anna Østergaard Nielsen bliver Anna Lund.

Anna føder sønnen Preben, men ægteskabet er ikke lykkeligt. Henry Christian Lund er doven, brutal og drikker for meget. Anna må arbejde som servitrice for at få økonomien i familien til at løbe rundt. I 1935 er det slut. Ægteparret bliver skilt, og Anna tager Preben med sig først til Århus og senere til København. De efterfølgende år har Anna forskellige jobs indenfor servicebranchen. Sønnen Preben må Anna sende på kostskole, så hun selv kan tjene til dagen og vejen.

I marts 1942 får Anna arbejde som oldfrue i den nye restaurant Mayfair på Strøget i København. Efter et par år forelsker hun sig i en af stamgæsterne på restauranten. Gæsten er den handelsrejsende Jørgen Lorenzen. Selvom han er gift og har børn, flytter han ind hos Anna i hendes nye lejlighed i august 1944. Den nye lejlighed ligger i forbindelse med det tyskbesatte Dagmarhus.

Nogle måneder senere bliver restaurant Mayfair raseret af nogle håndgranater. Anna mister sit job og må gennem kæresten Jørgens forbindelser tage til takke med et job som servitrice på den tyskvenlige danserrestaurant Tosca på Strøget. Anna er ikke begejstret for den tyske besættelsesmagt, men arbejdsløsheds-køen er lang, og hun resonerer, at man må tage det arbejde, man kan få.

Op mod nytår får Annas kæreste Jørgen Lorenzen job på politigården i København. Han har meldt sig ind i hipo-korpset, og han opfordrer Anna til at søge et job samme sted som telefonpasser. Politigården er på dette tidspunkt hjemsted for Hipo og dele af det tyske politi. 1. januar 1945 bliver Anna ansat som telefonpasser på Københavns Politigård.

Annas primære arbejde i Hipo er som oversætter og telefonpasser. I de kommende måneder ind til befrielsen arbejder Anna dog til tider sammen med kæresten Jørgen, der med alle midler arbejder intenst med eftersøgning og optrevling af modstandsbevægelsen.

Da befrielsen nærmer sig i de første dage af maj 1945, bryder Anna, Jørgen Lorenzen og flere andre op og drager i flere biler mod Nordsjælland. I Asserbo plantage gemmer de sig i et lånt sommerhus. Den 5. maj 1945 bliver de opdaget af nogle spejdere, der straks underretter de lokale frihedskæmpere. I en hjemmelavet panserbil med påmonteret maskingevær åbner frihedskæmperne ild mod sommerhuset. To bliver øjeblikkeligt dræbt, en begår selvmord i et skab, 6 bliver hårdt sårede, men de resterende 16 slipper med skrækken og nogle småskrammer. Blandt de hårdt sårede er både Anna og Jørgen. Alle overlevende bliver arresteret. Anna Lund mister efterfølgende sin ene arm, mens den anden bliver nødtørftigt lappet sammen. Reelt mister hun førligheden i begge arbejds-

Under retsopgøret går pressen hårdt til Anna Lund. Hun bliver udråbt som stikkerske og torturbøddel af værste skuffe. I varetægtsfængslet gifter hun sig med Jørgen Lorenzen og bliver derved Anna Lorenzen.

Hele Lorenzengruppen skal for retten sammen. I en del af anklagepunkterne bliver Lorenzengruppen tiltalt kollektivt, og de bliver efterfølgende dømt kollektivt. Den 29. januar 1947 bliver Anna Lorenzen dødsdømt ved Københavns Byret. Den 26. juni 1947 bliver hun dødsdømt ved Østre Landsret. Også i Højesteret bliver hun den 31. marts 1948 dødsdømt. Jørgen Lorenzen bliver tilsvarende dødsdømt ved alle tre retsinstanser.

Den 10. maj 1949 bliver Anna benådet af Justitsminister Niels Busch-Jensen. Hun har ikke ansøgt om benådning, men da kongen har ønsket, at kun mænd skal henrettes, bliver hun alligevel benådet. Jørgen Lorenzen bliver henrettet den 10. maj 1949.

Anna Lorenzen bliver løsladt fra Horserød Statsfængsel den 26. oktober 1956 og udvist til Vesttyskland på trods af, at hun

er dansk statsborger.

I Vesttyskland skaber hun sig en nyt liv, hvor hjælpearbejde
rettet mod børn fylder meget.

Anna Lorenzen dør den 2. juni 2007.

